

KISECSET

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV-2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 4
2. Kisecset bemutatása 5
3. Örökségünk 6
4. Eltérő karakterű településrészek Kisecseten 14
 - Hagyományos beépítésű falusias területek*
 - Üdülő területek, zártkertek*
 - Beépítésre nem szánt területek*
5. Építészeti útmutató 18
 - Telepítés*
 - Magasság*
 - Tetőhajlásszög*
 - Tetőforma*
 - Színek*
 - Terepalakítás*
 - Kerítések*
 - Kertek*
 - Erkélyek, tornácok*
 - Ajtók, ablakok*
 - Homlokzatképzésre*
 - Részletek*
6. Mai példák 41
7. Utcák, terek 44
8. Hirdetések, reklámtáblák 46

BEVEZETÉS

Kisecset község polgármestereként szeretettel köszöntöm a Kedves Olvasót, és egyúttal szeretném figyelmébe ajánlani jelen kiadványunkat, Kisecset Község Településképi Arculati Kézikönyvét, valamint az önkormányzat Képviselő-testülete által jóváhagyott, kapcsolódó **x/2017. y.zz.** településképi rendeletét.

Kihez szólnak ezek a dokumentumok? Mindenkihez, aki gyönyörű természeti adottságokkal megáldott kis falunkban jelenleg él, aki ide kíván költözni, vagy csak érdeklődik a településünk iránt. Mindenkihez, aki az életterét – állandóan vagy ideiglenes jelleggel – itt kívánja kialakítani és arra vágyik, hogy ez az életterét otthonos, esztétikus, harmonikus legyen.

Önkormányzatunk – a környező településekkel összefogva – alapvető feladatának érzi a 21. századi alapszolgáltatások fenntartását, biztosítását, de ugyanolyan fontosnak tartja a kedvező természeti adottságok, a meglévő épített környezet értékeinek megóvását, megőrzését is. Mindennek egyik legegyszerűbb módja, ha lakókörnyezetünket meglévő értékeink tiszteletben tartása mellett kezdjük tovább alakítani, formálni. Úgy építkezünk, úgy újítjuk fel a házunkat-portánkat, hogy az a falu képéhez, karakteréhez illeszkedjen.

Ez a kézikönyv a fenti cél eléréséhez kíván segítséget nyújtani. Arra vállalkozik, hogy összegyűjtse és bemutassa mindazt az épített örökséget, ami itt értékes, ami szép, ami megőrzésre méltó, ami a falu karakterét, arcélét meghatározza, és ami minden felújításhoz, építéshez zsinórmértékül szolgál. A kézikönyv fotóval-rajzzal illusztrált konkrét példák bemutatásával ajánlásokat fogalmaz meg és tár elénk, melyeket portánk át- vagy kialakításához figyelembe kell vennünk ahhoz, hogy falunk mindenki számára élhető és vonzó maradjon.

Arra buzdítom a Kedves Olvasót, hogy éljünk hát bátran ezen jó példák alkalmazásával, alakítsuk tudatosan saját környezetünket, életterünket, ezáltal falunk arculatát is úgy, hogy az mind az itt élők, mind az ide látogatók számára vonzó képet mutasson!

Kisecset, 2017. november hó

Pribelszki Tamás
polgármester

KISECSET BEMUTATÁSA

Kisecset község Nógrád megye Rétsági járásához tartozó település. A Cserhát hegységben, annak szinte pontosan földrajzi középpontjában, a 349 m magas Cserhát hegye alatt, az Aszód-balassagyarmati vasútvonaltól északnyugatra helyezkedik el, de a falut övező dombokról szép, tiszta időben ide látszanak a Börzsöny közelebbi nyúlványai is, melyek a tavasz végén káprázatosan szépek hófödte csúcsaikkal.

A falu földrajzi helyzetét tekintve egy hegyek közé zárt kis település, ahonnan út nem vezet tovább. Ebből adódik, hogy műúton megközelíthető egyetlen szomszédja a 3 km távolságra lévő Kétdobony. Egy öblös katlanban, kicsiny patak partján, erdőséggel, szántóföldekkel körülvéve rejtőzik Kisecset. Ez jellemző a cserhádi tájra, a Palócföldre. Az egymással szomszédos, határaikkal szorosan egybekapcsolódó, a katlan fenekén ülő, erdőfoltokkal tarkázott, kanyargós, sokszor ki-kiszáradó patakokkal övezett és patakmenti sok apró falu, ez az igazi "mikszahti táj", a maga szelíd bájával, egyszerűségével.

A környező erdők uralkodó fái a cser és a tölgy, s ez számos gombafajnak kedvez. A tinóru, a vargánya, az óriás póffeteg és a császárgomba is megtalálható a völgyekben. Jelentős a vaddisznó és az őz állománya is, de gímszarvas szintén szép számmal akad, míg az apróvadak közül a fácán fordul elő nagyobb mennyiségben. Horgászatra is nyílik errefelé lehetőség. A szomszédos Kétdobony és Kisecset határán fekszik az 1960-as években kialakított víztározó, melyben szinte az összes honos magyar halfajta megtalálható.

A község történetéről csak a 15. századból vannak írásos emlékeink. Ebből az időből Báthori István rendelkezése Echet néven említi a települést. Birtokosai között találjuk Nógrád vármegye kihalt ősrégi családját, a Romhányi családot, Bornemissza Györgyöt, valamint a Prónay, Kóródy és a Telek családokat is.

Az 1700-as évek végéről, a II. József által elrendelt országleírásból és a népszámlálás adataiból juthatunk újabb információkhoz a falu (Kis Etsed) történetéből. E szerint a településen 72 ház állt, melyben 87 család élt. A falu összlakossága 420 fő volt, melyből 215 volt a nő. A korabeli leírás szerint a falunak: *„Van egy kerítés nélküli temploma. Patakja csak esős időben folyik, ám ennek vize csak az állatok itatására alkalmas. Egy kis, nagyon gyér erdeje van, mely kemény fákból áll. A rétek egyes helyeken nedvesek. Rendes országút halad át a településen, amely száraz időben nehéz fuvarokhoz is megfelel.”*

1826-ban báró Prónay Sándor, Prónay Miklós és János, Haan Imre és mások, később a Vághelyi és a Horváth családok voltak a falu birtokosai.

A párdányi gróf Buttler családja a XVII. század végén települt hazánkba. Báró Buttler az egri vár parancsnoka volt, de a magyar honfújíást csak gróf Buttler János nyerte el az 1715. évi országgyűlésen. A családot, mely a XIX. század végén szerepelt kisecseti birtokosként, Mikszáth Kálmán is megörököltette a Különös házasság című regényében.

A település a török hódoltság utáni 1715. évi összeírásban nem szerepel. Lakói a megpróbáltatásokkal teli időszakban feltehetően kihaltak, vagy elmenekültek. A veszedelem elmúltával szlovák anyanyelvű telepesek népesítették be újra.

Az 1820-ban megjelent Mocsáry-féle megyemonográfia ezt írja a faluról: *„Kis Ecset. Magyarosodni kezdő tót falu. Határja nem nagy; a' hegyek' oldalain lévő földjei javítást kívánnak; rétje kevés van, szőlője elegendő, 's jó bort terem.”*

Pacséri Károly 1900-ban könyvet jelentetett meg Nógrád vármegye népoktatásának történetéről. Kis-Ecsetről az alábbiakat olvashatjuk: *„A község lakosai néhány év előtt még tót anyanyelvűek voltak, ma azonban már teljesen megmagyarosodtak. A lakosok száma 206, mind római katolikus. A tankötelesek száma 35, ezek közül mindennapi tanköteles 26, ismétlő 9. Vallásra nézve 31 katolikus, 9 ágostai evangélikus és 1 izraelita. A tankötelesek közül 23 jár iskolába. A községben római katolikus iskola működik egy tanteremmel és egy tanítóval. Az épület nem felel meg a törvény kívánalmainak. Az iskolában a tanító csekély javadalmazása miatt évek hosszú során át képtelen egyének tanítottak. Az államsegély révén vált lehetővé képezett tanító alkalmazása.”*

1911-ben a Borovszky monográfia szerint báró Buttler Ervinnek és Kilián Herminnek volt itt nagyobb birtoka. Az említett forrás ezt írja a településről: *„A nógrádi járásban, a Cserhát alatt fekszik. Magyar kisközség, 49 házzal és 233 róm. kath. vallású lakossal. Postája Kétdobony, távírója és vasúti állomása Becske.”*

A jelenben mintegy 150 lakosú település az üdülőfaluvá válás útján halad.

ÖRÖKSÉGÜNK

Kisecset két országos jelentőségű műemlékkel büszkélkedhet, melyek egy építészeti együttest alkotnak.

A barokk stílusú templomot 1754-ben kezdték el építeni, míg a végleges befejezése a diadalív évszáma szerint 1773-ban történt. Ekkor Magyarnándor filiája volt a település, ma is hozzá tartozik. Az épület egyhajós, torony nélküli, részlegesen keletelt tájolású. Főhomlokzatát koronázó párkány és a falsarkokon lizénák tagolják. A bejárat egyenes záródású, keskenyebb szentélye megtört kosárvíval zárul. Nyeregtetős, főhomlokzata magas, háromszögű oromfallal készült. A hajót síkmennyezet, a szentélyt fiókos kolostorboltozat fedi. Fakarzatát két pillér tartja. A templom védőszentje Szent Imre herceg.

A templom tengelyében épült klasszicista harangláb, négyzetes alapú egy emeletes építmény, mely fent négy félkörös nyílással, többszörösen tagolt ereszpárkánnyal épült. Az eredeti hagyma alakú zsindeyes sisakját az idők során cserepezett sátozottőre cserélték.

A templom és a harangláb között látható, sziklát utánozó talpazaton álló késő barokk kökereszt lábánál kőből faragott Fájdalmas Szűz és a korpusz is vidékies munka. A talpazaton bevésett évszám szerint 1795-ben emelték.

A falu közepén lévő templom és a mellette fekvő temető egyben emlékhely is, ahol a hajdan volt felmenőkre és a hazáért hősi halált holtakra emlékeznek archaikus kőkeresztek és a bejáratnál lévő vésett kőtábla. A templom körüli régészeti lelőhely országos védettségű örökségi érték.

Kisecset helyi védett elemei népiépítészeti értékek. A legszebb példák a 6 házat tartalmazó csoportból: Kossuth utca 37. számú lakóház, mely palóckontyos, poltári cseréppel fedett hosszúház. Hagyományos nyílászáróit, helyiségbeosztását részben megőrizte, eredtileg oszlopos tornáca nem volt csak un. falalja. A mai tornác az üdülőként való hasznosítást megelőző felújításakor készült.

A Petőfi út 37. számú épület cseréppel fedett téglatornázott és falazott oszlopokkal készült tornácos ház, mely jelenleg is eredeti funkciójának megfelelően lakóépület. Előtte talán a házzal egyidős körtefa áll.

Kisecset eredeti falurészának helyi jelentősége meghatározó a településképben. A tulajdonképpeni falu a patak mentén kialakult párhuzamos, Kossuth és Petőfi, utcákra felfűződő lakóterületekből áll, mely helyenként oldalágakban bokrosodik ki. Ezek a patakot követő utcák jellemzően egyoldalas beépítésűek. A helyenként besűrűsödő, majd máshol a patak menti rétek közelében fellazuló beépítés tág természeti környezetbe helyezi az épületeket, sajátos ritmust ad az utcának. Ez a halmazos elrendezéssel és szabályos utcaképpel keveredő települési karakter a község elsődleges építészeti értéke, melyet tovább gazdagítanak a házak sok esetben a ma is meglévő hagyományos népi építészetet tükröző formavilágukkal. Az északi területrészen számos, a hagyományos falu karakterét őrző lakóépület található, melyekből néhány védett házat már be is mutattunk.

Tavaszi hérics, a falut körülvevő táj védett növénye, mely a település címerében is megtalálható.

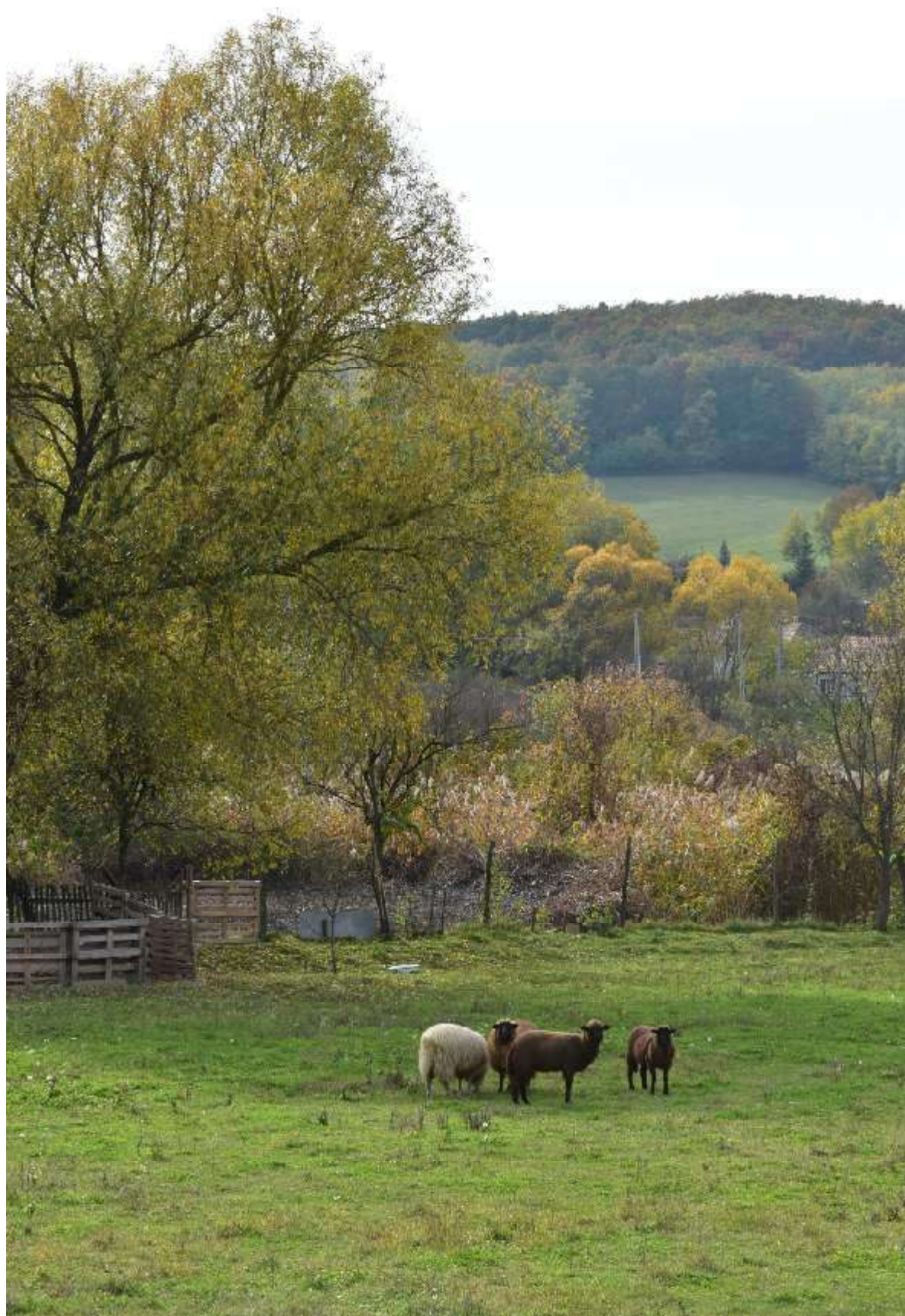
A település a Cserhát nyugati részének, vízfolyásokkal tagolt völgyében fekszik, ezért a beépített részek körül erdőségek és nyugati oldalának dombhátra felfutó mezőgazdasági parcellái keretezik tájképi megjelenését. Ennek a szerencsés földrajzi elhelyezkedésnek köszönhetően a település teljes területe része az országos tájképvédelmi övezetnek és számottevő az országos ökológiai hálózat területének aránya ezen belül is. A falu szerkezetét is tagoló patak mentén kiterjedt rét művelésű beépítetlen területek, ligetes kaszáló képét mutatják gazdag növény- és állatvilággal kiegészülve.

Bár a falut körül ölelő dombok régen szőlőhegyek voltak, mára csak a pászták képét kirajzoló facsoportok figyelhetők meg. Az utak mentén lévő gyümölcsfák, patak menti füzesek elegye, a hajdan volt paraszti gazdálkodás hírmondói, amikor is ember és táj egysége megkérdőjelezhetetlen volt.

A község északi határában mesterségesen létesített horgásztavak vízellátását a Kétybodonai-patak biztosítja. A kiterjedt vízfelület kedvező hatására támaszkodva kialakított üdülőterület laza beépítésű, az egyes telektömbök tagolását is biztosító erdő foltok, vizes területek és az azt kísérő nádasok jól biztosítják az új településrész természetbe ágyazottságát.

A falu domborzati, talajtani adottságiból fakadóan jelentős mezőgazdasági tevékenység nincs a területén, sokkal inkább jellemző az erdőgazdálkodás, ill. kezdeményezések láthatók a leigeltető állattartás újbóli meghonosítására.

Kisecset természeti, tájképi értékei jelentős turisztikai vonzerővel bírnak, mely nem csak a pihenni, horgászni vágyók körében népszerű, hanem a határát érintő kék-túra útvonalnak köszönhetően a bakancsos turisták számára is egyre ismertebb.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Eltérő karakterű települési területek lehatárolása, a településkép, az arculati jellemzők és a település karakterének bemutatásával.

Hagyományos beépítésű falusias területek

Üdülő területek, zártkertek

Beépítésre nem szánt területek

Hagyományos beépítésű falusias területek

Kisecset belterületének hagyományos falusias jellege van. A patak völgy két oldalára települt Kossuth és Petőfi utcák hasonló karakterű lakóterületek. A falu északi része jelenti a település ősi magterületét, déli részét sokkal inkább a XX. század második felének beépítése jellemzi. A régebbi településrészen egy-egy utca szakaszon találhatunk a múlt századi falu emlékét visszaidéző hosszú házakat, melyek közé és köré épületek az újabb korok lakóépületei, valamint a falu néhány középülete. A patinás régi házakból megmaradt összefüggő kis együttesek festőies faluképet jelenítenek meg, hála a házakat megtartó gondos tulajdonosaiknak.

Az egyoldali beépítésű utcákban a telkeken fésűs, oldalhatáronálló telepítés alakult ki, mely az újabban készült benépesült részeken is folytatódott.

A házak mindenütt magastetős kialakításúak, tetőidomunk a régebbi épületek esetében az utcára merőleges, vagy néhány kivételes helyen az utcával párhuzamos nyeregtető. Az 1960-as évektől épített épületeken jellemzőbb a sätörtetű, ill. a kontyolt nyeregtető.

A lakóépület mögött korábban a gazdasági épületek sora épült, hiszen a hagyományos falusi életmód része volt az állattartás és a kertművelés, gazdálkodás. A jelenben ezek a tevékenységek egyre inkább megszűnnek, így a korábbi gazdasági épületek gépjárműtárolóvá, raktárrá változnak, a háztáji gazdaságokból dísz- és pihenő kertek születtek, ahogyan a porták egy része ma már üdülőként is funkcionál, kihasználva a település turisztikai adottságait, vonzó természeti környezetét.

Üdülő területek, zártkertek

A település észak-keleti oldalán, a Kétbodonyi-patakon megvalósult tavak környezetében üdülő területet, beépített zártkereteket alakítottak ki az 1960-as évtől. A részben közművesített parcellák elszórt beépítésükkel sajátos átmenetet képeznek az alkalmi használatú tóparti nyaraló és a kertműveléssel is hasznosított zártkertek között.

A változatos méretű épületek magastetősek, jellemzően szabadonálló, vagy oldalhatáronálló módon épültek, lehetőség szerint a vízfelületre néző lejtős területen.

Valamaennyi hétvégi ház egyedi megjelenésű, hiszen a falazott szerkezetű, tetőtérbeépítéses családiház méretű épülettől, a csak menedéket jelentő kis faházig mindenféle építmény előfordul. Az építési előírásokból fakadóan kis alapterületű és nagy magasságú épületek készültek, melyeket az építetők leleményesen egészítettek ki változó műszaki színvonalú toldalékokkal

A már korábban említett laza beépítés és beépültség miatt a terület nem kelti zsúfoltság látszatát. Az ingatlanokat körülvevő természeti környezet, a tó közelsége biztosítja azt a térbeli tágasságot amire az itt telket vásárlók vágytak. A településtől csak kis távolságra elkülönülő üdülő övezet építészeti megjelenésében egységes arculat nem alakult ki, a település építészeti hagyományait, az anyaghasználat következetességét nem folytatják az itt megvalósított építmények.

Beépítésre nem szánt területek

A Kiscsetet körülvevő beépítetlen természeti környezet meghatározó elemei a Cserhát észak-nyugati vonulait fedő erdőségek, a vízfolyásokat kísérő liget-erdős mezők, a patakra települt tavak vizivilága és a dombhátak mezőgazdasági hasznosítású területei. Ez a tájkép önmagában is látványos háttérrel ad a falu beépített részeinek, ami nem csak díszlete, hanem gazdálkodási alapja is volt a településnek, ahol a tájhasználat nem igényli az épületek elhelyezését.

A beépítésre nem szánt területen az emberi tevékenység csak időszakosan van jelen, ebből adódóan ezekhez az időszakos igényekhez mért egyszerű építmények jelennek csak meg. A falu határát jelentő tájban többnyire a turista ösvények mentén létesülnek pihenőhelyek, menedékek az ember számára, ill. a vadvilág megfigyelésére, vadgazdálkodási feladatok ellátására keletkeztek még épületnek nem minősülő építmények.

A vadászlesek, vadetető, horgász stégek, pihenők közös vonása, hogy a természetes anyagok, főként a fa használata a domináns, az egyszerű szerkezetű, pontszerűen telepített erdei építmények szinte beleolvadnak az őket körülvevő környezetbe.

A gazdálkodó ember mindig is takarékosan, az őt eltartó erdő, mező sérülékenységét ismerve, mértéktartóan lakta be a lakóhelyét körül vevő tájat. A tájkarakter védelme érdekében a továbbiakban is így kell gondolkodnunk, ez az a terület, ahol csak a legszükségesebb esetben jelennek meg épületek, akár gazdálkodási, akár turisztikai céllal, hiszen a település vonzerejét éppen a természeti tágasság, a feltároló panoráma, a természeti környezet

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Az egyes településrészekre vonatkozó építészeti ajánlások nem tudják meghatározni azt a teljes építészeti eszköztárat ami „széppé” teheti az adott települést. Azonban a továbbiakban bemutatott követendő példák segítségével szolgálnak a jógyakorlatok elvének követésére mind az építést, mind a környezetalakítást érintő döntésekben.

Arra a kérdésre, hogy mitől szép egy településrész képe, nem lehet tömondatban válaszolni. Abban egyetértünk, hogy a szépség szubjektív. Van, akinek azért szép, mert itt született, van akinek azért, mert nem rég költözött ide és itt valósította meg álmait. Ebben a fejezetben szeretnénk határozottan állást foglalni arról, hogy milyen épület illik Kiscset településképebe. Azokat a lehetőségeket kívárujuk bemutatni, melyek megismerésével elkerülhetjük a telepítés, az épületmagasság, a tetőforma, az anyaghasználat, a tároló és kerítésépítés legáltalánosabb hibáit.

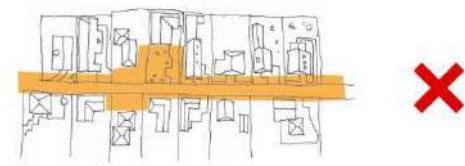
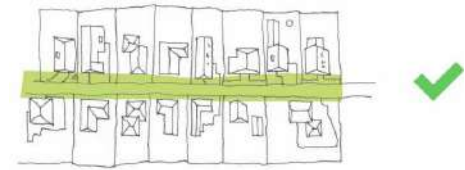
Hagyományos falusias területek

TELEPÍTÉS

A hagyományos falusias beépítésű területen a lakóházak többsége az oldalhatárra lett építve az utcára merőleges, vagy párhuzamos nyeregtetővel. Az épület előtti kertek közel azonos mérete egy beépítési vonalat eredményezett az évszázadok alatt.

Az új épületek elhelyezésénél mindig fontos, hogy az utca épületekkel meghatározott térfalát, építési vonalát ne bontsuk meg. A szomszédos épületekhez mindig illeszkedve épüljön a telken az új épület, ezáltal megtartva az utca rendezettségét.

A telek beépítésénél mindig ügyeljünk a terepadottságokra és a környezetünkre is. Az utca már kialakult, helyhez illeszkedő ritmusát tartsuk meg. Csak nagyon indokolt esetben húzzuk vissza épületünket az utca vonalától, az egyedi épület elhelyezési igényeink érvényesítése előtt gondoljunk arra, hogy mi is a faluközösség részei leszünk, a mi elképzeléseinknek is alkalmazkodni kell a közösségi érdekekhez, ami az egységes faluképet eredményezi.

MAGASSÁG

A faluban az épületek magassága az építés idejétől függően eltérhet egymástól. Az utóbbi ötven évben épült lakóépületek némileg magasabbak az előző 150 évben épülteknél. A környezetétől kiugróan magasabb házak, bár formájuk, színezésük, anyaghasználatuk önmagában kellemes látványt nyújthat, az utca, a településrész képét mégis megváltoztatják, ezért megépítésüket nem ajánljuk.

Kisecseten a jellemzően földszintes beépítésű lakóépületek alacsony, mértéktartó homlokzatmagasságokat eredményeztek. Ez a nagyon is ember léptékű, „kézzel fogható” magasság a továbbiakban is fentartandó és követendő.

Ha a telek és beépítési mértékének határa nem teszi lehetővé a hasznos lakásterület földszinten történő elhelyezését, akkor ajánljuk a hiányzó szintterület padlástéri kialakítását az előírt magassági határon belül.

Ügyeljünk arra, hogy az utcafronton a környezetre jellemző magassági arányokat megőrizzük.

TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

Falusias beépítésű területen az évszázadok alatt kialakult építési és tetőfedési hagyományok szerint a meglévő épületekhez hasonló tetőhajlásszögű cserépfedést ajánljuk. Jellemzően a 35-40 fokos hajlásszögű tetők illeszkednek ebbe a környezetbe.

A néhány éve oly divatossá vált mediterrán vagy alpesi tetőforma kialakítását nem ajánljuk, mivel az egyáltalán nem illik ebbe a falusi környezetbe.

A lakóházak tetőformája is sok esetben megváltozott az elmúlt évtizedekben, de még ma is több a hagyományos egyszerű nyeregtető. Az új házak építésénél és a meglévő házak felújításánál elvárjuk, hogy a szomszédos házak tetőformájához igazodjon az építendő.

Ajánlásunk szerint, ha az építéssel érintett telek körül már kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, akkor oda ne tördelt, sáttortető formájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló egyszerű nyeregtetővel fedett ház.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEZÉS

Kisecseten ma sem használnak feltűnően élénk színeket a házak, kerítések festésére vagy, a tetők fedésére. Leggyakoribb és a legszebb is a fehérre meszelt (festett) fal, visszafogott tónusúra színezett alapfelület, melyben akár még megjelenhet a nyílászáró keretezése is. A településképet nem rontja a színvilág változatossága, de fontos, hogy a különböző árnyalatok a meleg színek skálájában maradjanak, s azok közül is a pasztell változatok használatát szorgalmazzuk. Ugyanezt valljuk a kerítések és a tetőfedések színezése tekintetében is, habár e felületek látványa nem oly feltűnő, mint az épületeké.

A természetes anyagból (kő, fa, cserép) készülő építmények felülete akkor a legszebb, ha megtartják a maguk természetes színét, s csupán tartósságát növelő szintelen kezelést kapnak.

Kisecseten hagyománya van a téglából falazott homlokzatzsínítéseknek, kiemeléseknek, kőlabazat készítésének. Kövessük az elődeink példáját és mutassuk meg a természetes kő, téglafelületeket a házainkon, de lehetőleg ne ragasztott, tapétaszerű burkolatokat alkalmazzunk.

KERÍTÉSEK

A településen változatos kerítések készültek építési idejüktől, elhelyezkedésüktől és természetesen az ingatlan tulajdonos szépérzékétől függően. A legjellemzőbb az alacsony lábazaton lévő áttört hatású kerítésmezők alkalmazása, de vannak egyszerű léckerítések is.

A falusias környezetben portánk esztétikusabb utcaképi megjelenését eredményezi az átlátható kerítés mögött megjelenő gondozott kert látványa.

Új kerítések építésénél törekedjünk ennek a példának a követésére. Használjunk időtálló, de természetes, vagy természetes hatású anyagokat (kő, beton, téglák) a lábazatképzésre, a felépítmény esetében pedig kerüljük a vagyonbiztonságot túlhangsúlyozó, tömör, palánszerű megjelenést. A kapuk, kerítésmezők fém, vagy faanyagú szerkezetből készüljenek. Nem kívánatosak a hullámpala és különböző profilos fémlemez burkolatok sem.

Az egyszerű léckerítés, vagy a felújított kovácsolt hatású acél kerítésmezők mellett a terméskőből falazott és sövénykerítések is jól illeszkednek a faluképhez.

A kerítések fontos elemei a bejáratú kapuk. Gondoljunk arra, hogy a hozzánk betérők először itt találkoznak lakókörnyezetünkkel. A portához illő művesen kivitelezett kapu tükörként mutatja a ház urát, ezért itt is ügyeljünk az arányosságra és a kerítésünk egészére vonatkozó egységességre. Ne feledjük a kevesebb (dísz) sokszor több (hangsúlyosabb).

KERTEK

Az épületek előtti díszkertben számos helyen gondozott virágágyások, örökzöld dísznövények találhatóak, ezek ápoltsága elsődlegesen meghatározza az utcaképet. Az épületek melletti oldalkertek már változatosabb megjelenéssel bírhatnak, hiszen a tulajdonosok életvitele nagyban meghatározza ezek funkcióit is. Ezek a kertrészek lehetnek díszkertek, pihenőkertek, vagy akár haszonkertek is. Az ingatlanok hátsó keretei megintcsak az életviteltől függően lehetnek változatosak, bár a falusias környezetben a házkörüli termelés céljára lehetne inkább használni őket.

Kisecseten e téren is találkozhatunk szép példákkal, így a patak menetén, helyenként jó talajadottságú veteményes kertek sorakoznak.

Az egyes kertrészekbe telepítendő növényzet kiválasztásánál legyünk figyelemmel a helyi sajátosságokra és válasszunk a területre jellemző őshonos növényfajtákat. Kerüljük az allergén, invazív jellegű dísznövények kiültetését, gondolva családunkra és a környezetünkben élőkre egyaránt.

A közterületről jól látható kertrészekben ültessünk virágos növényeket, példát véve a hagyományos falusias portákról, hiszen szemetgyönyörködtető látvány az utcáról egy állandóan viruló virágos kert.

Faültetésnél részesítsük előnyben a gyümölcsfákat, hiszen nagy hagyománya van a településen a gyümölcs termesztésnek is. Az élő falunak mindig is része volt a nemcsak árnyat adó és virágot hozó fa, hanem a tápláló, szomjoltó gyümölcsös is. Tovább szaporítással mentsük meg a kertünkben lévő öreg fákról az itt honos tájfajtaikat (almát, körtét, szilvát).

TORNÁCOK

A falusias településkép jellegzetes része a szinte minden épületen megjelenő az oldalsó tornác, mint jól használható átmeneteti tér a belső és külső terek között.

A nap járásával változó árnyékoltságaival védelmet biztosít a mögötte lévő homlokzatnak, nyílászáróknak és egyúttal kiegészíti a ház zárt tereinek funkcióit is. Egy tornác sok mindenre használható, ideiglenes esőbiztos tárolásra, a nappali terek bővülete is lehet, előtető a bejárat előtt, pihenő tér a kánikulában. Ezért fontos, hogy megőrizzük nyitottságát, átjárhatóságát, mert ez az összekötő kapocs ház és kert között, ami minden falusias porta hasznos része. Gondoljuk erre, ha meglévő öreg házunk felújítását tervezzük, vagy új épület építésénél, a hagyományos forma- és térképzése ma sem elavult funkciójának alkalmazásakor.

Nem javasoljuk a tornácok nyílászáróval történő beépítését, mert a változatosan nyitott, vagy éppen mellvédfallal részben zárt tér így az eredeti formai kialakításában lehet hasznunkra, akár falusias életmódot élünk, akár csak pihenőhelyként használjuk házunkat.

Kisecseten a tornácok jellemzően falazott oszlopokkal, díszített oszlopfőekkel, esetleg mellvéd falakkal készültek.

AJTÓK, ABLAKOK

Egy-egy ház megjelenése jelentősen függ a homlokzati nyílászárók milyenségétől is. A tömör és áttört felületek aránya, a nyílászáró irányulatsága, a homlokzati felülethez viszonyított mérete együttesen határozzák meg a funkcionális igényeken túlmenően az épület homlokzatának esztétikumát.

A falusi házakon a hagyományos nyílászáró arányok mindig álló formátumúak, megnyújtott magasságukkal esztétikusan illeszkedtek a homlokzathoz. Különösen igaz ez a bejárati ajtókra, melyek az első köszöntők egy házba való belépés előtt. Vegyünk példát az elődök formaérzekéből és válasszunk stílusos, az épülethez illeszkedő ajtó típust, legyen kifejező a belépő számára is, hogy hova fog érkezni.

A településen a hagyományokat követő nyílászárók elhelyezése mellett a változó jelenkori élet funkcionalitását követő nyílásrend kialakítása is lehetséges. Nagyméretű nyílászárók beépítésénél ügyeljünk a teljes homlokzat arányosságának megtartására és mindig törekedjünk az utcaképben a bántó formai megoldások elkerülésére, ezért ha szükséges, inkább az oldal homlokzaton alakítsunk ki új, nagyobb nyílást. A vezérelv itt is a hagyományos építészeti gondolatban gyökerezik, az egyszerűség, praktikusság esztétikai érték, a közösségi értékhez való viszonyulás a meghatározó.

A nyílászáró színezésénél használjuk a faluban hagyományosan jelenlévő megszokott színeket: zöldet, okkert, fehérét, lazúros faszíneket. Kerüljük a mindent elfedő és a többszöri festés után feketévé sötétülő, mély barna színű fedő festést. A mai korszerű bevonó anyag kínálatban biztosan találunk időjárásálló és esztétikus festékeket. Ne feledjük egy ház folyamatos törődést igényel, örökös megoldást semmilyen elfedő védőréteg sem jelent.

Hagyománytiszteltéből a meglévő nyílászáró cseréje esetén kerüljük a stílusos házainktól idegen műanyag nyílászárók beépítését.

HOMLOKZATKÉPZÉS, RÉSZLETEK

A településen kizárólag a hagyományos és egyben természetes anyagok használata, felületi megjelenése jellemző. Kő, téglalábazat, vakolt, meszelt fal, fa oromzatok, cserépfedés található az épületeken.

A sokszor magas mesterségbeli tudásról árulkodó felületi megmunkálással és jó arányérzékkel megépített homlokzatok, kerítések az építőanyag természetes megjelenésével - hatásos, esztétikus képet eredményeznek.

Mint már említettük a településen gyakori a falazott téglaláb esetleg kő tagozatokkal történő homlokzati kiemelések használata. Díszítő felületek esetén mi is nyúlunk vissza bátran a hagyományokhoz.

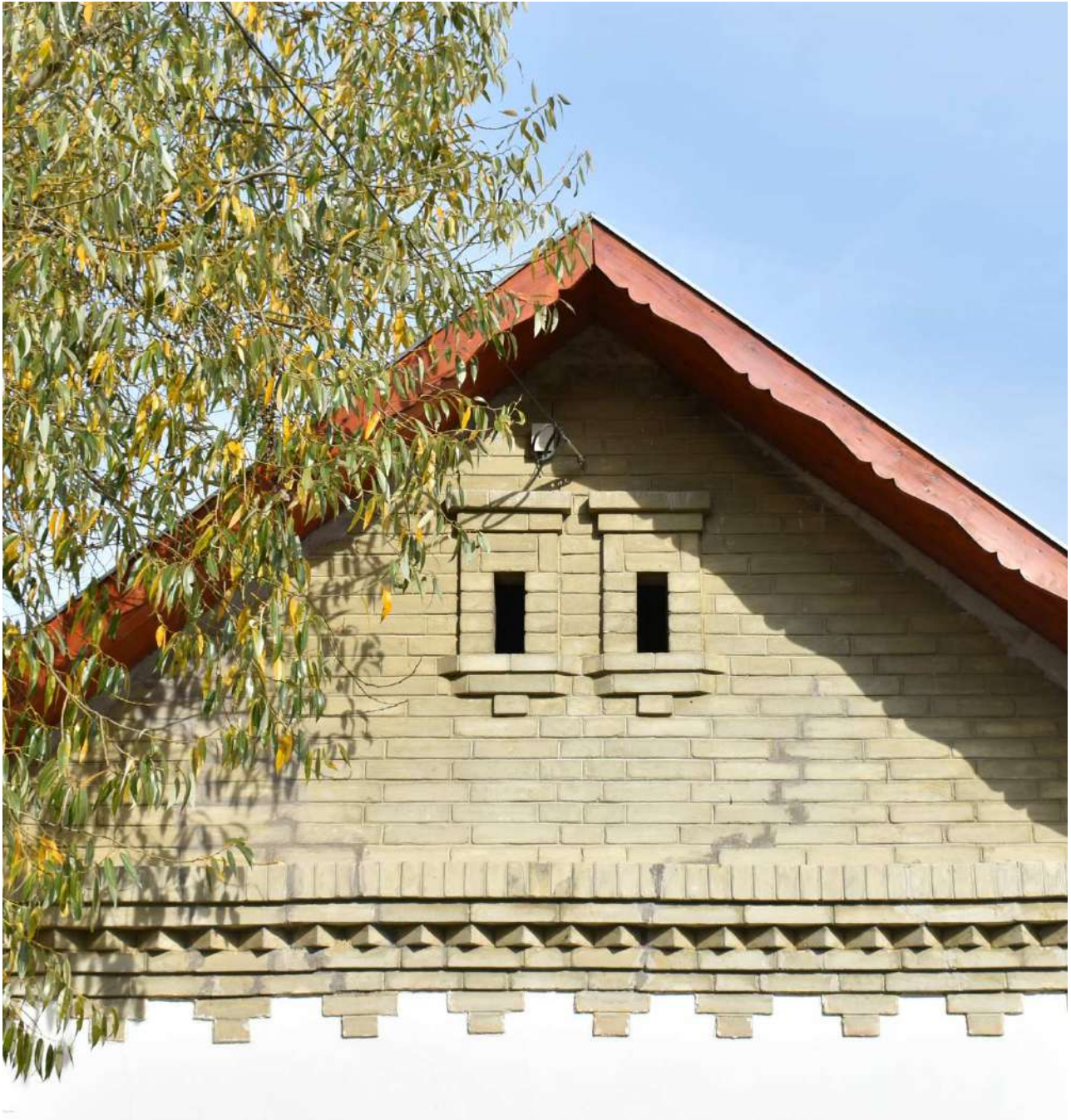
A vakolt homlokzatok színezésénél kerüljük a rikító, a környezetükből kihívóan megjelenő színek használatát. A természetben is megjelenő visszafogott színezés mellett a felületek részletgazdag kialakítása teremt jó összhangot az épületeinken.

Műanyaghatású, csillogó felületek alkalmazását kerüljük, ezek idegen zárványként jelennek meg a hagyományos falusias környezetben.

A tetők cserépfedése javasolt, fém anyagú fedéseket csak korcolt lemezfedésként használjuk, az ipari hatású táblás fedések utcai megjelenése idegen a terület építészeti környezetében.

Az épületek homlokzatainak növényzettel való befuttatása minden esetben színes, eleven képet mutat a házról.

A homlokzatra kerülő utólagos hőszigetelés esetén igyekezzünk megőrizni a ház eredeti vonásait úgy, hogy lehetőleg ne tűnjenek el a vakolatdíszek, a természetes megjelenésű kő, téglafelületek. Új homlokzatképzésnél kerüljük a monoton hatású, csempezerűen ragasztott kőutánczatok készítését.

Napkollektor és napelem elhelyezésénél – az utcakép védelme érdekében – az épület hátsó kerti, udvari tetőfelületeit használjuk és az elemek lehetőleg egy tömbben jelenjenek meg a házon.

Klímaberendezések kültéri egységeit ne helyezzük utcafrontra, keressünk számukra kevésbé hangsúlyos, védettebb, akár növényzettel takart helyet.

A riasztó berendezések külső egységének megjelenése szintén kényes lehet a főhomlokzaton. Itt is érvényes az a szabály, hogy az észlelési lehetőségeket nem rontva, de még is a látványt is szem előtt tartva, szerencsésebb oldalhomlokzatra tenni az egységet.

A parabola antennák látványa sem az utcaképbe való ezért, javasoljuk az utcai homlokzattól távolabb, esetleg melléképületen elhelyezni azokat.

MELLÉKÉPÜLETEK, KÚTHÁZAK

Nem csak a régebben beépült porták, hanem a mai használatú házak is igényelnek kiegészítő gazdasági és melléképületeket. Ezek a vidéki élethez nélkülözhetetlen kiegészítő építmények a lakóházakkal való összhangja, arányossága rendkívül fontos. Figyeljük meg a régi melléképületek ésszerű és gazdaságos telekhasználatát és alkalmazzuk saját portánk elrendezésénél is. Ha birtokunkban van ilyen épület tarsuk karban és keressünk bele új funkcióit, ne bontsuk le, próbáljuk hasznosítani őket. A mai melléképületek megvalósításánál legyünk mi is igényes építtetők, vagy saját magunk mesterei. Ne csak szükségből építsünk, hanem örömmel is.

Kisecseten számos kútház található a faluban, akár az utak mentén, akár a telkeken belül. Az egymással hasonló formai kialakításuk ellenére, mind tükrözi készítőjének egyéniségét is. Becsüljük meg kútjainkat, mert aszályos hónapokban már most is tapasztaljuk, hogy a víz milyen nagy érték. Ne csak a modern kor gépészeti egységére gondoljuk a kerti locsoláskor, hanem díszítsük kútunkkal is udvarunkat, a környezetünkbe illő részletképzéssel, formai kialakítással. Ahogyan elődeink is, mi is óvjuk meg értékeinket, vízforrásunkat, tudatosan élve adjuk át a következő nemzedéknek a mi örökségünket. Ne legyünk sem látvány-, sem vízszennyezők, ezért kútházainkat mértéktartó díszítéssel és festéssel újítsuk fel, vagy készítsünk újat.

Üdülő területek, zártkertek

TELEPÍTÉS, TÁJHASZNÁLAT, ÉPÍTÉSZETI FORMA

A meglévő üdülő terület laza beépítése számos új épület elhelyezésére ad még lehetőséget az ingatlan tulajdonosoknak. A természeti környezetben való építkezés alázatot kíván építészről, építetőről egyaránt. Nem a hely meghódítása, hanem a belevaló illeszkedés a cél, ezért építési programunkban legyünk mértékletesek, mindig csak a szükségeset építsük.

Kövessük az egyszerű ház, egyszerű forma elvét. Gondoljunk az időjárásnak jelentősen kitett építményünk karbantartására, természetes avulására is.

Gondoskodjunk épületünk tájba illesztéséről már a tereprendezés, majd végül a növénytelepítés, vagy éppen a fakivágás megtervezésénél is.

Közművesítés híján a legkisebbre csökkentsük környezeti terhelésünket, adjunk esélyt a helynek, amiért az építés mellett döntöttünk.

Ezen a területen van terepe a kísérletező építészetnek is. A tájba illesztés nem csak magastetős ház építését jelentheti, a domborzati viszonyok a meredekebb területeken dombházak megvalósítását is biztosíthatják, ill. jelentősen erdősült telkeken akár az erdő szerves részeként is megépíthetjük nyaralónkat.

Mindösszesen egy szabály van, az arányos mérték elve, ami illeszkedik környezetéhez, mértéktartóan sajátítja ki a jó kilátást és nem több mint ami szükséges.

Ezekon a területeken óvakodjunk a túlzó kerítésépítéstől is, ismerjük fel a helyünk adottságait, nyaraló övezetből ne építsünk kertvárost. Az építésnél használjunk természetes anyagokat, visszafogott színezést. Telepítsünk minnél több növényt, használjuk azokat akár kerítésként, vagy akár kapcsoljuk őket kerti építményekhez (fűzből készült árnyékoló).

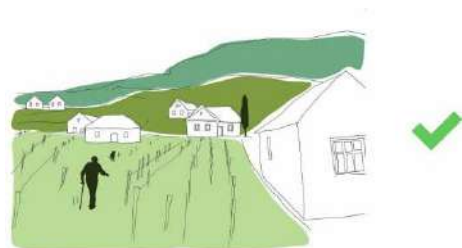

Az a jó terepalakítás, amikor a környezeti viszonyok átalakítása nélkül helyezzük el épületünket ingatlanukra a terepadottságok figyelembe vételével.

A telepítésnél kerüljük az összefüggő utcatorok kialakítását, kövessük a már meglévő laza beépítést, ezáltal az épületünk jobban beolvad a természeti környezetbe.

Az épületünk magassága, tetőformája, homlokzatképzése, színezése változatos kialakítású lehet, akár kísérletező is, azonban mindig tartsuk be az arányosság és a közösség tiszteletének íratlan szabályait is. Legyünk mértéktartóak, ne építsük túl telkünket.

Az ingatlan határain csak áttört kerítést építsünk, hagyjuk érvényesülni a természetet, őrizzük meg a tágasságot az utcákban.

Beépítésre nem szánt területek

A települést körülvevő táj részletének és egészének megőrzése tájképvédelmi és ökológiai feladatunk is.

A külterületet nem beépítésre szánjuk, hanem sok szempontrendszeren nyugvó gazdálkodásra, ezért a benne létrehozott gazdálkodást segítő épületeinkre is legyen igaz a gazdálkodó építészet fogalma, ahol nem csak az építettő, hanem a természet erőforrásaival is jól sáfárkodunk. A tájat nem átalakítjuk, hanem csak kiegészítjük az igényekből fakadó létesítményekkel.

A határban változó intenzitással, de mindig is megjelent az építés igénye, mely elsősorban gazdasági célokat, ill. manapság egyre gyakrabban turisztikai célokat is szolgál. Ezek az épületek a funkcionális elvárásaik mellett, a tájba illesztés követelményének is meg kell, hogy feleljenek. Vizuális környezetvédelemnek is nevezhető az a törekvés, amikor ezeknek a külterületi létesítményeknek (állattartó, tároló mezőgazdasági, erdőgazdasági épületek, kilátók, vadászházak, tanösvények építményei) a megvalósítása után sem sérül a tájkép feltárulkozása.

A jellemzően az erdő-, mezőgazdaság szolgálatában álló épületeknél mindig ügyeljünk a domborzati viszonyoknak megfelelő telepítésre, lehetőleg rétegvonal irányban illesszük bele a környezetükbe az új épületeket. Figyeljük meg és alkalmazzuk a már bevált hagyományos tömegformákat és arányokat. Gazdaságossági szempontok betartása mellett is gondolkodjunk természetes építőanyagok használatában, mert ezek jobban idomulnak az őket körülvevő természeti tájhoz. Kerüljük a távolról is ríkító színek, csillogó felületek megvalósítását és gondoljunk az embert körülvevő állatvilágra is. Az emberi tervékenység zavaró hatását a visszafogott színválasztással, anyaghasználattal mérsékelhetjük.

Épületeink tájba illesztését jelentősen segíthetik az épületek körül létesített takaró növényzetek, fa és cserje sávok, esetleg kúszó növényzettel befuttatott homlokzatok. A növénytelepítéseknél használjunk őshonos fajtákat, miközben az invazív jellegű, allergén növényzet ültetését kerüljük.

MAI PÉLDÁK

Kisecset hagyományos, falusias településképeben vélhetően nem az új épületek létrehozása jelenti a rövid távú jövő építészeti kihívásait, hanem a meglévő épület állomány értékeinek megőrzése, megújítása és további hasznosítása lehet a cél. Valószínűleg nem a jelentős építési beruházások lesznek a meghatározók a településen, hanem a jóérzéssel elkövetett pótlások, kiegészítések építészete tudja tartósan fenntartani a jelen harmonikus faluképét.

A bemutatott példák nem Kisecsetről valók, de karakterükben megjelenítik az itt is

Tornác kortárs átíratban.

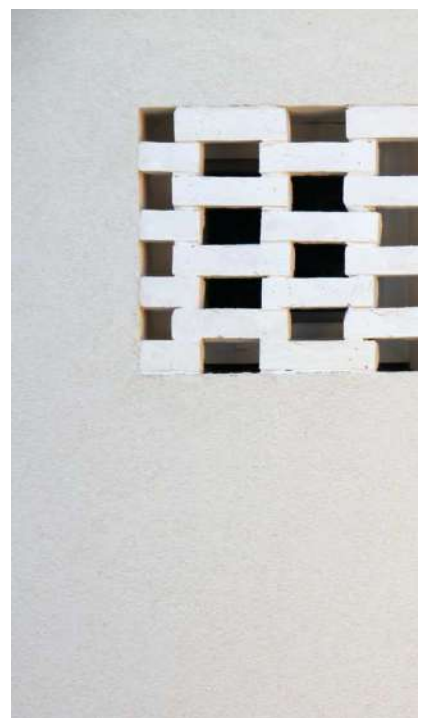
Felújított bejárat,
megőrzött ajtó.

Hagyományos anyaghasználat
készült új bővítés, egyszerű forma-
és tömegalakítással.

Természetes anyagokból képzett holokzati felületek kortárs megjelenéssel.

Kilátó kortárs, élményközpontú megfogalmazása.

Hagyományos formából kiinduló, a természetes anyaghasználatot újszerűen megvalósító nyaraló épület.

UTCÁK, TEREK

A falusias településrészen az utcaképben a völgyi falu sajátosságát mutató patakparti ligetes rétek, távoli erdők és a változatos fásítás között szinte rejtőzködő házak megjelenése dominál. A település középpontját kijelölő haragtorony is belevész helyenként a domborzatot követő utcák összезáródó lombkoronáinak takarásába.

Az utcák találkozásánál lévő kiteresedések, öblösödések autentikus falusi tereket képeznek, ahol egy pihenő pad, apró virágágyás megvalósításával még otthonosabbá tehető a település, melynek rendezettsége a helyiek igényességét, természet szeretét mutatja a maga vidéki egyszerűségében.

A falu legnagyobb szabadtéri közösségi terét jelentő sportpálya ápoltságának folyamatos fenntartásával valóban élő falu képét közvetítjük az idelátogatók számára is.

Az utcák, terek zöldfelületi fejlesztésénél ismét javasoljuk a falusias környezetre mindig is jellemző gyümölcsfák telepítését, hiszen nyári időszakban az alattuk gyalogosan elhaladók számára nem csak árnyékot, hanem szomjoltó gyümölcsöt is ad a fa. Ez a tudatosság különösen fontos lenne, hiszen ebben is megnyilvánulhat a település turisztikai vonzereje, vendégszeretete, ahogy ezt már a korábbiakban is írtuk.

Az utcabútorok, térburkolatok kiválasztásánál ügyeljünk a falusias környezetbe illő, természetes anyagú elemek alkalmazására.

Az üdülő övezet utcáira jellemző természetességet a továbbiakban is őrizzük meg, a közhasználatú utak gondozását segítsük elő ingatlanunk előtti szakaszának rendben tartásával, a természetes növényzet fenntartásával.

Kisecseten a csapadékvíz elvezetése az utcákon jellemzően nyíltszíni árokban történik. A telkünk előtti természetes megjelenésű árok szakaszok karbantartásáról gonoszkodjunk, a nagyra nőtt fűvet kaszáljuk és nyírjuk. A meglévő árokrendszer elemeit ne szüntessük meg, ne töltsük föl! A korábban megszüntetett árok szakaszokat helyre kell állítani, mert nagy esőzések idején a meglévő rendszer így nem tudja a csapadékvíz többletet elvezetni.

A házunk előtti közterület ápoltságáról mi magunk gondoskodjunk. A rendezett utcaképhez nemcsak a telkek godozottsága tartozik, hanem a telkek előtti közös használatú útmenti területek megfelelő állapota is.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Hirdető- és reklámtáblák elhelyezésénél fontos szempont, hogy elsősorban helyi szolgáltatásokat és termékeket jelenítsenek meg.

A reklám egyben a reklámozó arca is, ezért fontos, hogy a közterületen megjelenő arculat igényes legyen mind grafikai tervében, mind anyaghasználatában. A Kisecsetre látogatók számára vonzó lehet, ha a reklám és információs tábla hordozza magában a falura jellemző identitást, legyen helyi íze a cégérnek is.

A kihelyezett hirdetőtáblák, cégfeliratok, intézményi feliratok, emléktáblák legyenek a településhez, házhoz illő, egyedi tervezésűek, melyek megvalósításához hozzáértő szakember segítségét vegyük igénybe.

A táblák mérete, alakja igazodjon a hordozó felülethez, az épülethez.

A figyelemfelkeltési igényünket fejezzük ki mértékletesen és igényesen. Az anyagválasztásnál mindig gondoljunk az időtállóságra is, hiszen a legtöbb hirdetési felület kültéren kerül elhelyezésre.

A vidéki környezetre való tekintettel használjuk a rendelkezésre álló természetes anyagokat (fát, követ) az információhordozónak, táblatartó-szerkezetnek.

A turistáknak szülő információkat mindig frissítsük, hiszen helyismeret nélkül távolról hozzánk érkezőnek a legrosszabb hír, ha az eligazító táblák már nem aktuálisak, pontatlanok.

Higgyünk abban, hogy falunk, így jelen valójában érdekes a hosszú időn át kialakult jellegzetességeivel együtt, az információs prospektusokban ezt a valós képet közvetítsük, legyen ez a vezérfonala a településmarketinknek.

IMPRESSZUM

KISECSET KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Kisecset honlapcíme: www.kisecset.hu

Kisecset e-mail címe: kisecset2655@gmail.com

Kisecset postai címe: 2655 Kisecset, Kossuth u. 4.

Telefon: +36-35-355-187

Polgármester: Pribelszki Tamás

polgarmester e-mail címe: kisecset2655@gmail.com

Főépítész: Vojnits Csaba

főépítész e-mail címe: vojnitscs@gmail.com

SZERKESZTETTE: Kovács Miklós/Kovaterv kft.

SZÖVEG: Kovács Miklós, Pribelszki Tamás, kisecset.hu

ÁBRÁK: Lechner Ödön Tudásközpont TAK Ábragyűjtemény

FOTÓ: Kovács Miklós

GRAFIKAI TERVEZÉS : Kovács Miklós

Kisecset, 2017.

